

DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA, PROVOCĂRI ȘI SOLUȚII

DÉVELOPPEMENT ÉCONOMIQUE DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA, DÉFIS ET SOLUTIONS

RUSSU Ariadna, studentă, Specialitatea: MKL,
Academia de Studii Economice a Moldovei
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail autor: ariadna.russu@gmail.com

Abstract: *Malgré des performances économiques considérables au cours des deux dernières décennies, la Moldavie reste l'un des pays les plus pauvres d'Europe. Bien que la croissance tirée par la consommation et alimentée par les envois de fonds ait généré une croissance considérable et réduit la pauvreté, elle est devenue moins durable bien avant la pandémie de COVID-19. La baisse des envois de fonds, conjuguée à la baisse de la population et au vieillissement, a entraîné une baisse de la croissance de la productivité et un nombre important de personnes à faible revenu sont devenues dépendantes des pensions et des prestations sociales.*

Mots clés : *économie, valeur, déficit, réformes, développement, budget, crise, finance.*

JEL CLASSIFICATION: M5

INTRODUCERE

Evoluția economiei Republicii Moldova poate fi caracterizată printr-un continuu proces de reformare, însă din păcate unul defectuos, care a generat acumularea dezechilibrelor de ordin structural și funcțional. Astfel, după 30 de ani de independență, Republica Moldova la capitolul performanță economică se poate bucura de reușite modeste. Deficitul de reforme a agravat problemele existente în toate sectoarele economiei naționale, grăbind transformarea acestora în constrângeri iminente pentru creșterea economică. Noul Guvern, pare să fi conștientizat pericolozitatea situației economice a Republicii Moldova. Programul de activitate a guvernului, denotă interesul sporit pentru domeniul economic din partea autorităților publice. Pe de o parte, componenta startegică a programului e relativ bine definită prin trasarea obiectivelor finale, care urmează a fi atinse pe termen mediu, iar pe de altă parte, este descris detaliat instrumentariul pe care-l va utiliza Guvernul în realizarea sarcinilor asumate. Trebuie de menționat că acțiunile cuprinse în program au un caracter general, care chiar dacă reduc din valoarea documentului, nu privează semnificativ calitatea acestuia. Totuși, adevărata utilitate a acestui document poate fi apreciată doar în cazul promovării autentice a măsurilor incluse în program, în caz contrar acesta va rămâne un produs steril al activității intelectuale.

CONȚINUT DE BAZĂ

Analiza mai detaliată a creșterii dezvoltării din secolul XXI reliefează nu atât aspectele favorabile dezvoltării, ci denotă existența unor dezechilibre. Actualul model de creștere – unul bazat pe consum, finanțat în mare parte din remiteri, reprezintă, mai degrabă, o provocare pe termen lung, pentru economia națională. Este improbabil ca creșterea remiterilor, să poată fi menținută pe un termen lung. Odată cu absorbția migrantilor de către țările gazdă și reuniunea peste hotare cu familiile sale, volumul remiterilor direcționate spre Republica Moldova se va reduce mult. Totuși, pe termen mediu, Republica Moldova va rămâne dependentă de remiteri, iar creșterea economică va fi susținută de consum. În contextul acestor tendințe economice pe termen mediu, se impune schimbarea ”modelului” de funcționare a economiei naționale. Sursele ce ar putea asigura dezvoltarea

economică durabilă rămân a fi investițiile și exportul. În același timp remodelarea economiei naționale impune realizarea unor schimbări structurale profunde.

O primă problemă legată de modificarea structurală a economiei naționale ține de reformarea instituțiilor. Republica Moldova are reușite modeste la capitolul crearea unui cadru instituțional solid, ce ar eficientiza creșterea economică. Fiind o economie bazată pe utilizarea factorilor de producție, rolul central în asigurarea competitivității economiei naționale le revine la așa factori ca: instituțiile, mediul macroeconomic, infrastructura, sănătatea și educația primară. Ținând cont de deficiențele persistente în aspect de competențe, Guvernul trebuie să păstreze reforma instituțiilor publice drept prioritate a sa în materie de politici.

La fel, trebuie de menționat că succesul reformării instituțiilor publice este tratat ca unul dintre principalele criterii de apreciere al pregătirii țării pentru integrarea europeană. Pe de altă parte, pentru impulsivitatea activității investiționale e nevoie de o ameliorare continuă a mediului de afaceri. În pofida eforturilor de reformare a cadrului de reglementare, poziția Republicii Moldova în clasamentul Mediul de afaceri al Băncii Mondiale rămâne a fi în continuare mică comparativ cu vecinii săi din Europa Centrală și de Est. Comerțul transfrontalier, protecția investitorilor și accesul la credite au fost identificate ca cele mai problematice aspecte cu care se confruntă agenții economici. Ca urmare a reformelor structurale incomplete, producția industrială și exporturile Republicii Moldova sunt dominate în continuare de produsele tradiționale, cu valoare adăugată scăzută, iar contul său curent este cronic în deficit.

Crearea unor condiții favorabile pentru activitatea mediului de afaceri, trebuie să fie o prioritate majoră pentru activitatea Guvernului.

Un pas favorabil, atât pentru reformarea instituțiilor, cât și pentru îmbunătățirea generală a mediului de afaceri este inițierea negocierilor privind semnarea Acordului de Liber Schimb (ALS) aprofundat și comprehensiv cu Uniunea Europeană (UE). Pe lângă reducerea bilaterală a tarifelor vamale pentru asigurarea liberei circulații a mărfurilor între Republica Moldova și UE, acordul presupune și ajustarea standardelor naționale la cele europene pe mai multe segmente, ca: cerințele fito-sanitare pentru mărfuri, servicii și investiții, aspecte legate de concurență, achiziții publice, etc. Pe termen scurt, ALS prezintă un risc pentru anumite sectoare ale economiei, de exemplu, sectorul agro-alimentar, însă, pe termen lung, efectele pozitive asociate ALS, privind necesitatea de a promova reforme structurale, vor prevala asupra influențelor nefaste. La moment, Republica Moldova este slab pregătită pentru semnarea unui astfel de acord, multe domenii nu ar putea face față stringențelor și concurenței pe piața europeană. În acest sens, Republica Moldova, în cadrul negocierilor, ar trebui să insiste asupra unei treceri graduale la un regim liberalizat de comerț, ceea ce ar permite amortizarea posibilelor efecte negative. De altfel, nici Uniunea Europeană nu va cădea de acord să semneze un Acord de Comerț Liber aprofundat și comprehensiv până nu vor fi efectuate reformele de bună guvernare prevăzute în Planul de acțiuni privind implementarea recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și UE.

Pe termen mediu problema gestionării finanțelor publice rămâne deschisă. O problemă majoră ține de eficiența cheltuielilor bugetare. Dimensiunea relativ mare a Guvernului nu contribuie la asigurarea creșterii și ar fi oportună reducerea acesteia. Sporirea eficienței cheltuielilor publice ar permite Guvernului să reducă treptat dimensiunea sa și să majorareze alocările pentru investițiile publice, în special în infrastructură, care promovează creșterea economică.

Degradarea capitalului uman, deja are efecte nefaste asupra economiei naționale. Republica Moldova, practic, și-a pierdut avantajul pe care-l avea în faza inițială a tranziției privind nivelul înalt de educației și calificare al populației. Calitatea educației continuă să se deminueze. Cel mai mult s-a deteriorat educația profesională și a cea superioară. În foarte multe școli profesionale, curriculumul de studii nu corespunde necesităților pieței forței de muncă. În instituțiile de învățământ superior, creșterea numărului studenților în domenii precum economia, dreptul și științele sociale a fost însoțită de o degradare a calității studiilor cauzată de cerințele reduse la înmatricularea studenților, dar și de nivelul predării. Pentru a susține pilonul cunoștințelor se recomandă următoarele măsuri:

- stabilirea parteneriatelor între mediul academic și cel de business;
- creșterea oportunităților de angajare pentru absolvenții instituțiilor de învățământ, prin alinierea universităților la mediul de business.

Colaborarea între mediul de business și instituțiile de învățământ în vederea asigurării, la o primă etapă, a stagiilor de practică și ulterior a angajării tinerilor;

- îmbunătățirea sistemului de învățământ. Lipsa încrederii angajatorilor în sistemul de învățământ stângherează decizia de a angaja tineri absolvenți. În acest sens este necesar selectarea cadrelor didactice conform unei evaluări riguroase.

Tabelul 1. Probleme și soluții în sistemul de pensionare

Problema	Soluționarea
<p>Un risc major pentru finanțele publice vine din partea sistemului de pensionare. Sunt câteva motive, care crează dubii privind viitorul sistemului național de pensionare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - procesul de îmbătrânire a populației; - gradul înalt de evaziune fiscală, privind plenitudinea impozitării sumelor salariale achitate angajaților, prin practicarea „salarizării în plic”, în felul acesta diminuându-se baza pentru încasările la bugetul public național (inclusiv bugetul asigurărilor sociale); - dezvoltarea lentă a fondurilor private de pensii. 	<p>Reformarea sistemului de pensionare devine un imperativ pentru Republica Moldova. Amânarea unei transformări profunde a sistemului de pensionare poate genera constrângeri serioase atât pentru sistemul finanțelor publice, cât și pentru sectorul social. În acest sens, pentru perfecționarea funcționării sistemului asigurării cu pensii se impune examinarea următoarelor posibilități:</p> <ul style="list-style-type: none"> - reexaminarea modelului în vigoare de asigurare cu pensii; - ridicarea vârstei de pensionare și unificarea ei pentru bărbați și femei; - modernizarea mecanismului de organizare și finanțare a asigurării cu pensii; <p>Măsuri ce ar putea contribui la îmbunătățirea sistemului de protecție socială, țin de inițierea adresabilității efectuării asistenței sociale a populației sărace:</p> <ul style="list-style-type: none"> - îmbunătățirea condițiilor și a ordinii acordării ajutorului social; - sporirea eficienței măsurilor de asistență socială al familiilor sărace cu copii

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor oferite de www.ince.md

EVOLUȚIILE ECONOMICE RECENTE

În trimestrul II al anului 2021 activitatea economică s-a redresat, aducând prognoza creșterii economice care va atinge aproape 7% în acest an. O creștere semnificativă a salariilor, remitențelor și transferurilor sociale a contribuit la creșterea robustă a consumului privat. O cerere puternică domestică și redresarea după lockdown a cauzat o încetinire a creșterii din exporturile nete, dar toate sectoarele economiei au înregistrat schimbări pozitive după diminuările acute din anul 2020.

Totuși, în prima jumătate a anului 2021 situația în sectorul agricol era destul de gravă din cauza ploilor și a sezonului amânat de recoltare. Recolta joasă, o majorare a prețurilor de energie la nivel global și o cerere puternică domestică - toate acestea au majorat presiunile inflaționiste, inflația înregistrând un nivel de 4,6 la sută în august 2021.

Din motiv că exporturile s-au extins rapid, în prima jumătate a anului 2021 deficitul contului curent a ajuns la aproximativ 15% din PIB. În primele șapte luni ale anului asigurarea medicală și cea socială au fost principalul motiv al majorării cheltuielilor (+16,4 la sută, an de an). Cu toate acestea, colectarea de venituri a crescut puternic după înlesnirea măsurilor de restricție. Totuși, deficitul fiscal a ajuns la 2,8% din PIB preconizat; datoria publică și datoria publică garantată au crescut cu 8 puncte procentuale din PIB până la 35,2% din PIB.

CONCLUZII

În concluzii, putem afirma că fără o implicare masivă a statului în economie, speranțele realizării unei schimbări calitative în țară, dat fiind nivelul rudimentar de dezvoltare a economiei țării, prin simpla acțiune a forțelor pieței sunt năprasnice, rata rentabilității fiind un argument insuficient în acest sens, or, dezvoltarea poate fi doar o consecință a devotamentului și dedicației din partea întregii societăți, implicit, și în mod primordial, a elitei politice. Evoluția economiei Republicii Moldova în perioada vizată ne permite să concluzionăm că în Moldova nu se aplică abordările teoretizate creșterii echilibrate versus dezechilibrate prin influxuri masive de capital la o etapă inițială, sau investiții în măsură să catalizeze investițiile sectorului privat.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. IACOB, C., IONESCU, I. Controlul de gestiune la nivelul firmei. București: Ed. Tribuna economică, 1999, 303 p.
2. GĂRBU V. Evaluarea abordărilor în economia națională prin prisma teoriilor de creștere economică pentru economiile aflate în tranziție. Disponibil [online]: <http://moldova.fes.de/>
3. Viitorul economic al Republicii Moldova: provocări și soluții. Disponibil [online]: https://ince.md/uploads/files/1297948516_viitorul-economic-al-republicii-moldova.pdf
4. Banca Mondială în Moldova. Disponibil [online]: <https://www.worldbank.org/>
5. Cum a evoluat economia Republicii Moldova în 2021: Creștere economică de 10%, inflație de 12,4% Disponibil [online]: <https://www.g4media.ro/cum-a-evoluat-economia-republicii-moldova-in-2021-crestere-economica-de-10-inflatie-de-124-salariile-si-pensiile-au-crescut.html>

Coordonator științific: COBAN Marina, dr., conf.univ.

Academia de Studii Economice a Moldovei
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail: mcoban.mcoban@gmail.com